

В. Янукович, Президент України:

«...Тенденції та виклики для структурної трансформації економіки.

Трансформація світової економіки, що відбувається в процесі післякризового відновлення, зміна напрямів та інтенсивності міжнародних фінансових потоків, модифікація розподілу світових ринків між традиційними та новими центрами економічного зростання обумовлюють суттєві зміни конкурентних викликів, з якими стикається відкрита економіка України і на зовнішніх, і на внутрішньому ринках. Зважаючи на це, українська економіка швидко втрачає традиційні конкурентні переваги. Джерела зростання, що базуються на інтенсивному нарощуванні низькотехнологічного й сировинного експорту в умовах заниженого обмінного курсу гривні, за рахунок дешевої робочої сили та економії на розвитку соціальної сфери на сьогодні фактично вичерпані. Подальший розвиток економіки України визначатиметься спроможністю знайти відповіді на низку викликів структурного, технологічного й управлінського характеру, які сформувалися під впливом глобальних тенденцій розвитку й перетворень у вітчизняній економіці в кризовий і післякризовий періоди. Суттєвим ризиком є погіршення конкурентних переваг вітчизняних виробників через підвищення вартості імпортованих енергоресурсів, зокрема зростання цін на природний газ, зростання цінової конкуренції на сировинних ринках, високу собівартість вітчизняної продукції, спричинену низькою продуктивністю праці, недосконалою транспортною інфраструктурою, низькі темпи модернізаційних процесів тощо.

Зважаючи на означені глобальні виклики, нагальним питанням є пошук і розбудова економічних регуляторів, спроможних, з одного боку, сформувані механізми протидії негативним зовнішнім чинникам і забезпечити посилення стійкості української економіки, а з іншого – підтримати високі темпи економічного зростання в умовах спаду ділової активності у світовому господарстві.

Основними завданнями структурної трансформації післякризової економіки України є такі:

1. Підвищення енергоефективності, зниження енергоємності економіки.

<...> Підвищення енергоефективності є одним з головних завдань структурної перебудови української економіки, водночас важливою передумовою підвищення її конкурентоспроможності та потужним чинником зниження імпортозалежності. Пріоритетними напрямками політики енергоефективності та енергоощадження мають стати:

– оптимізація кількості та змісту державних цільових і бюджетних

програм фінансування науково-технічних робіт, спрямованих на розроблення та впровадження в промисловість матеріало-, енерго- та ресурсощадних технологій та устаткування, збільшення кількості національних проектів енергоощадного спрямування;

- проведення аналізу ефективності енергоспоживання та резервів енергоощадження в промисловості, житлово-комунальному господарстві, побуті громадян;

- оптимізація паливного балансу за рахунок внутрішньої диверсифікації вітчизняних енергоресурсів на всіх рівнях територіально-галузевого устрою;

- розроблення та реалізація пілотних інвестиційно-інноваційних проектів, спрямованих на зменшення витрат паливно-енергетичних ресурсів і впровадження новітніх технологій;

- поширення практики проведення виставок-ярмарків енергоощадного обладнання і технологій, з пріоритетною орієнтацією на застосування в малому бізнесі й побуті;

- стимулювання впровадження маловідходних і безвідходних технологій, використання вторинних ресурсів (у т. ч. за рахунок перероблення відходів промислового і побутового походження);

- упровадження єдиної державної системи моніторингу споживання та оплати енергоресурсів, запровадження сучасних систем обліку електроенергії та природного газу;

2. Розвиток внутрішнього ринку.

<...> Зміцнення та підвищення ефективності функціонування внутрішнього ринку потребує концентрації зусиль на таких основних напрямках:

- удосконалення організаційно-економічних засад функціонування внутрішнього ринку;

- розширення місткості внутрішніх ринків через стимулювання інвестиційного і споживчого попиту;

- зниження рівня монополізації ринків у коротко- та середньостроковій перспективі у спосіб формування адекватного інституційно-правового середовища для розвитку конкуренції та свободи підприємницької діяльності;

- урегулювання проблемних питань у сфері державних закупівель.

Для вирішення цих завдань необхідно:

- створити умови для спрощення доступу виробників на вітчизняний ринок, зокрема у спосіб розбудови сучасної ринкової інфраструктури, у т. ч. мережі оптових ринків;

- сформувати мережу інформаційно-маркетингових центрів з вільним

доступом учасників ринку до інформації про рівень цін на товарних ринках, показники якості продукції та відповідність вимогам технічних регламентів і стандартів;

– розширити державні закупівлі продуктів і матеріалів за державними інвестиційно-інфраструктурними програмами (соціальне житло, транспортне будівництво, мережі природних монополій, магістральні комунікації тощо) на основі конкурентних процедур;

– використовувати можливості державного матеріального резерву для регулювання рівня цін на внутрішньому ринку продуктів і матеріалів як самостійного регулятора щодо стратегічної групи товарів;

– створити умови для формування національних приватних рейтингових галузевих і міжгалузевих агентств з відстеження рівня конкуренції на товарних ринках країни задля отримання повної інформації про бізнес-середовище;

– посилити контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, захист прав та інтересів підприємців і споживачів на соціально важливих ринках (паливних і продовольчих ресурсів, лікарських засобів, фінансових, транспортних і телекомунікаційних послуг), посилити відповідальність суб'єктів господарювання за порушення вимог антимонопольного законодавства;

– забезпечити належний контроль товарів, що реалізуються в торговельних мережах, з метою виявлення товарів неналежної якості або небезпечних для здоров'я та запобігання їхньому надходженню на внутрішній ринок;

– розробити галузеві програми імпортозаміщення, насамперед у транспортному, сільськогосподарському машинобудуванні, авіаційній промисловості;

– посилити боротьбу з контрабандою та тіньовими схемами імпорту;

– удосконалити механізми виявлення та припинення антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання (насамперед під час проведення державних закупівель);

3. Удосконалення інвестиційного клімату в умовах посилення міжнародної конкурентної боротьби за інвестиційні ресурси.

<...> Пріоритетними напрямками державної інвестиційної політики мають бути:

– поліпшення інвестиційного клімату у спосіб удосконалення загального (податкового, земельного, корпоративного, митного) та спеціального законодавства, що регулює відносини інвестування відповідно до європейських норм;

– посилення ефективності державного інвестування як дієвого інструменту спрямування інвестиційних ресурсів на реалізацію стратегічних інвестиційних проектів;

– розвиток механізму державно-приватного партнерства, розширення сфери його застосування для реалізації інфраструктурних проектів, модернізації базових галузей вітчизняної економіки (енергетики, вугільної промисловості, газотранспортної системи, житлово-комунального та дорожнього господарства тощо);

– застосування окремих видів особливих режимів економічної діяльності, зокрема створення індустріальних і технологічних парків;

– створення сучасної системи державних гарантій захисту приватних, у т. ч. іноземних, інвестицій і врегулювання комерційних спорів між суб'єктами інвестиційного процесу, зокрема:

- опрацювання правових засад створення державних гарантійно-заставних агентств для надання додаткового гарантійного забезпечення інвестиційних проектів інноваційного спрямування, тобто перерозподілення інвестиційних ризиків у системі відносин “інвестор – одержувач інвестицій – гарантійно-заставне агентство”;

- удосконалення системи вирішення комерційних спорів учасників інвестиційного процесу у спосіб удосконалення діяльності внутрішнього арбітражу, забезпечення виконання рішень внутрішнього та міжнародного арбітражу на практиці, запровадження електронного альтернативного вирішення суперечок (система арбітражу в режимі онлайн);

4. Досягнення інвестиційної забезпеченості процесів трансформації структури економіки, стимулювання процесів внутрішнього та іноземного інвестування.

<...> Для вдосконалення інфраструктурного забезпечення інвестиційної діяльності, створення дієвих стимулів для інвесторів на початковому етапі реалізації інвестиційних проектів, зменшення трансакційних витрат інвесторів необхідно:

– сформулювати правове поле для створення індустріальних парків у спосіб розроблення та прийняття нормативних актів щодо практичного запровадження положень Закону України “Про індустріальні парки”;

– Держінвестпроекту забезпечити розбудову мережі та координацію діяльності зовнішніх офісів з регулювання інвестиційної діяльності в найбільших країнах-партнерах і країнах розташування потенційних інвесторів;

– розробити концепцію створення на засадах державно-приватного партнерства спеціалізованих лізингових центрів з метою стимулювання

інвестицій у реальний сектор економіки на засадах лізингу, передбачивши спрощення процедури ввезення на пільгових умовах високотехнологічного обладнання та вдосконалення законодавства, що регулює здійснення лізингових операцій;

- опрацювати концепцію запровадження нового механізму здійснення інвестиційної діяльності – інвестиційних агентів (у т. ч. приватних): створення правового поля їхньої діяльності, чітке визначення статусу, прав та обов'язків, критеріїв надання повноважень представляти інтереси України в інвестиційній сфері тощо;

- сприяти нарощуванню власних інвестиційних ресурсів підприємств, що виготовляють інноваційну продукцію, у спосіб застосування для них пільгових режимів оподаткування;

- розробити державну програму з розвитку банківського кредитування інноваційної діяльності промислового сектору, у якій необхідно передбачити преференції та гарантійні механізми (на зразок державного страхування кредитів) для банків, що кредитують інноваційну діяльність промислових підприємств;

- розробити механізм державної підтримки кластерів для реалізації інвестиційних та інноваційних програм і проектів за пріоритетними напрямками, законодавчо визначити поняття “кластера”, класифікацію, механізм його формування та функціонування;

- створити Державний банк реконструкції та розвитку як відокремлену установу на засадах державно-приватного партнерства з метою оптимізації використання бюджетних коштів на інвестиційні цілі, ефективного адміністрування бюджетних видатків розвитку, підтримки проектів державно-приватного партнерства;

- створити Державний фонд регіонального розвитку як відокремлену установу для забезпечення державної підтримки інвестиційних міжрегіональних і регіональних проектів та ефективного адміністрування видатків бюджету на їхню реалізацію;

5. Забезпечення високої динаміки промислового зростання при одночасній модифікації джерел його конкурентоспроможності, технологічному оновленні виробничої бази.

<...> Головними пріоритетами створення умов для розвитку вітчизняної промисловості на інноваційній основі мають бути:

- активізація державної підтримки реалізації інвестиційно-інноваційних програм і проектів у реальному секторі економіки, національних проектів у спосіб передбачення в державному бюджеті коштів на надання державної підтримки у вигляді здешевлення кредитів, співфінансування, надання

державних гарантій, прямого бюджетного фінансування, на започаткування та реалізацію інвестиційно-інноваційних проектів;

- активізація системи державної підтримки, зокрема фіскальних стимулів, засобів довгострокового кредитування, інвестування щодо впровадження сучасних технологічних процесів, виведення з експлуатації морально застарілого та фізично спрацьованого обладнання, що забезпечить підвищення якості продукції, зростання її конкурентоспроможності на світових ринках в умовах загострення конкуренції між виробниками за ринки збуту;

- спрямування інструментів державно-приватного партнерства, зокрема державної фінансової підтримки на умовах кредитування, на розвиток виробництва високотехнологічної продукції з високою доданою вартістю, упровадження механізму фінансової підтримки експортної діяльності підприємств машинобудування.

Підвищенню сприйнятливості підприємницького сектору до інновацій слугуватиме удосконалення інституційного середовища щодо здійснення інноваційної діяльності в Україні, для чого необхідно:

- розробити та затвердити Інноваційну стратегію України, механізм реалізації якої необхідно чітко визначити в середньостроковому плані дій;

- відновити фінансування заходів, спрямованих на розвиток інноваційної інфраструктури, у спосіб передбачення в Державному бюджеті України на наступний рік фінансування заходів Державної цільової економічної програми “Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009–2013 рр.”;

- внести зміни до Податкового кодексу України, передбачивши зарахування на спеціальний рахунок інноваційних підприємств, що реалізують інноваційні проекти в межах технопарків, 50 % від податку на прибуток, що був одержаний від виконання інноваційних проектів, за умови використання його виключно на фінансування інноваційної та науково-технічної діяльності, розширення власних науково-технологічних і дослідно-експериментальних баз;

- відновити повноцінне фінансове забезпечення бюджетних програм підтримки діяльності технологічних парків, встановлених Законом України “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків”;

- розробити комплекс інструментів державної підтримки інноваційної діяльності малих і середніх підприємств, зокрема створити окрему інституцію підтримки інноваційних підприємств. Джерелом фінансового наповнення фонду може бути частина коштів, що надійшли від приватизації;

- створити при Президентові України дорадчий орган для сприяння

формуванню та реалізації єдиної державної інноваційної політики в Україні, до складу якого мають входити Прем'єр-міністр України, представники Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, Міністерства економічного розвитку і торгівлі, Міністерства фінансів, державних органів, громадських організацій, провідних підприємств, установ та організацій, інші особи, діяльність яких пов'язана з інноваціями, що сприятиме підвищенню рівня координації між органами влади у сфері інноваційної діяльності;

6. Розкриття та реалізація підприємницького потенціалу нації як основного інституційного ресурсу розвитку ринкової економіки.

<...> Позитивний вплив на розвиток підприємницького середовища може здійснюватися таким чином:

– удосконалення дозвільної діяльності:

- скасування недоцільних та економічно невиправданих документів – дозвільного характеру;

- усунення дублюючих функцій на кожному етапі дозвільної процедури;

- забезпечення відкритого доступу до інформації щодо надання адміністративних послуг дозвільними органами;

- подальший перегляд і зменшення кількості регуляторних актів, скасування застарілих і неактуальних;

- приведення законодавства, що регламентує основні питання діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва, відповідно до норм ЄС;

- реальне започаткування діяльності дозвільних центрів і розроблення індикаторів, за якими публічно можна оцінити ефективність їхньої діяльності;

– удосконалення системи державного нагляду (контролю), забезпечення прозорості та відкритості процедур реалізації державного контролю за діяльністю суб'єктів господарювання, перехід на здійснення превентивних заходів;

– актуалізація практики проведення публічних консультацій з бізнес-середовищем і зацікавленими групами (у т. ч. з асоціаціями та спілками малого підприємництва) щодо змісту та норм нових регуляторних актів, оцінки ефективності й результативності діючих:

- безумовного та ефективного дотримання вимог національного законодавства щодо регуляторної політики;

- забезпечення визначального значення висновків відповідності проекту регуляторного акта при його затвердженні уповноваженим органом;

- урахування в дорученнях уряду та інших розпорядчих документах вимог регуляторної політики щодо мінімального терміну оприлюднення проекту регуляторного акта до його затвердження;

– поширення практики ринкового саморегулювання з одночасним скороченням державного регулювання у відповідних сферах і забезпечення дієвих державних запобіжних механізмів протидії проявам корупції в саморегулювальних організаціях; застосування саморегулювання доцільне лише на окремих ринках, місткість і параметри яких створюють обмеження входу на ринок нових суб'єктів і скорочення рівня конкуренції, а також при виробленні та дієвому опрацюванні механізмів забезпечення належного рівня відповідальності саморегулювальної організації перед суспільством і державою;

– створення національних недержавних галузевих рейтингових агентств з метою формування повноцінного ринкового інформаційного середовища для учасників ринків та органів державної влади;

– подальше приведення законодавства України у сфері технічного регулювання у відповідність до директив ЄС, що забезпечить безпеку споживання та мінімізацію ризиків для техногенної безпеки;

– удосконалення системи управління державними закупівлями в напрямі забезпечення прозорості, гарантування конкурентних засад і скорочення практики закупівлі в одного учасника, розширення можливостей для суб'єктів малого підприємництва брати участь у процедурах державних закупівель.

7. Здійснення дієвих кроків щодо детінізації економіки та зниження рівня корупції.

<...> Подолання високих рівнів тінізації національної економіки та зменшення поширення корупції слугуватимуть:

– удосконалення системи державного регулювання ринків фінансових послуг з метою протидії використанню установ, які надають професійні послуги на ринках банківських, страхових та інвестиційних послуг, операцій з цінними паперами, у схемах непродуктивного відпливу капіталів, ухилення від оподаткування та легалізації доходів, отриманих злочинним способом;

– гармонізація законодавства зі стандартами ЄС у частинах визначення замовника державних закупівель, забезпечення права подавати спільні пропозиції на торги з боку об'єднань учасників без створення юридичної особи, конкретизації кваліфікаційних вимог та умови встановлення відповідності цим вимогам, формування відповідних нормативної бази та інструментарію для впровадження електронних закупівель;

– забезпечення прозорості діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування щодо прийняття рішень про передачу у власність або користування нерухомого майна державної та комунальної власності;

– посилення відповідальності роботодавців за неоформлення трудових

відносин з працівником та ухилення від сплати внесків до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування, проведення активної роз'яснювальної роботи серед населення щодо втрат від участі в нелегальному ринку праці, а також спрощення порядку оформлення трудових відносин суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб з найманими працівниками;

– розроблення дієвих процедур виправлення помилок у Державному земельному кадастрі з метою недопущення легалізації правопорушень, пов'язаних із самовільним захопленням земельних ділянок або їхнім нецільовим використанням, запровадження та поширення технологій космічного зондування для інвентаризації та контролю використання земель, моніторингу врожайності сільськогосподарських культур;

– продовження впровадження міжнародних стандартів у сфері відповідальності за корупційні правопорушення, зокрема групи країн *GRECO* Ради Європи та Стамбульського плану дій щодо боротьби з корупцією в частині посилення кримінальних санкцій за хабарництво в публічному та приватному секторах;

– удосконалення законодавства у сфері регулювання адміністративних послуг, розроблення та запровадження Адміністративно-процедурного кодексу, вилучення послуг, що належать до прямих функціональних обов'язків органів влади, з переліку платних послуг;

– формування Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення, системи ведення міжвідомчої статистики щодо діяльності судових і правоохоронних органів у сфері протидії корупції; запровадження на законодавчому рівні стимулювання та захисту громадян, які сприяють правоохоронним органам у виявленні випадків неоформлення трудових відносин між працівником і роботодавцем, нелегальної оплати праці та проявів корупції» (*Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2012 році: щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2012. – С. 61–74*).